

Verkondiging bij
Genesis 2: 15-17
en Lucas 14: 12-15
Zondag 1 september 2019,
scheppingszondag

God, de HEER, bracht de mens dus in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken. Hij hield hem het volgende voor: 'Van alle bomen in de tuin mag je eten, maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven.'

'Wanneer u een maaltijd aanbiedt of een feestmaal geeft, vraag dan niet uw vrienden, uw broers, uw verwanten of uw rijke burens, in de verwachting dat zij u op hun beurt zullen uitnodigen om iets terug te doen. Wanneer u mensen ontvangt, nodig dan armen, kreupelen, verlamden en blinden uit. Dan zult u gelukkig zijn, zij kunnen voor u dan wel niets terugdoen, maar u zult ervoor beloond worden bij de opstanding van de rechtvaardigen.' Toen een van de anderen die aan tafel aanlagen dit hoorde, zei hij tegen hem: 'Gelukkig al wie zal deelnemen aan de maaltijd in het koninkrijk van God!'

Scheppingszondag... klimaatverandering..

Het is in alle geval brandend actueel. Jongeren die opnieuw gaan betogen, de biodiversiteit gaat zienderogen achteruit. Het Amazonewoud staat in brand en één van onze cavia's heeft zijn leven gegeven voor het warmterecord in augustus.

De dode cavia is wellicht een onbenullig feit tussen alle andere grote en kleine milieudrama's, maar toen kwam het heel dichtbij. Zulke kleine incidenten in onze eigen omgeving, doen nadenken. Ze vervullen als het ware een profetische rol.

Scheppingszondag... klimaatverandering..

Waarom zouden wij ons als christenen daarmee bezighouden?

Is het niet beter bij onze eigen leest te blijven, zielekens te winnen, mensen hun eeuwig leven te redden en vooral veel te bidden?

Is dat onze eigen leest?

Of reikt ons christen-zijn veel verder en raakt het aan veel meer domeinen van het leven, dan we op het eerste zicht zouden denken? En hoever gaat dat dan. Gaat het christelijk geloof over mijn voorkomen, mijn eten, mijn tvprogramma's, mijn koopgedrag?

We denken graag makkelijk. Maar gelovig door het leven gaan is dat niet. We krijgen er heel veel voor terug, maar het vraagt ook wat van ons.

Geloven is niet alleen belijden en vertellen. Het is een levenskunst. En kunst vraagt vaardigheid en oefening.

Gerechtigheid doen. De bijbel staat er vol van. Veel van de beelden spreken over de aarde. Wanneer de mens niet goed bezig is, verandert het uitzicht van de aarde. Dan krijgen we doornen en distels, droogte en woestijn, bomen zonder vruchten of onvruchtbaar land...

Toen het nog allemaal goed was...

Daar situeert zich onze eerste lezing. Daar in de tuin van Eden, krijgt de mens zijn plaats. Hij krijgt zijn plek, maar ook zijn opdracht en een gebod. Het gebod vertelt dat hij niet van alle bomen mag eten. De opdracht luidt: hij zal de tuin dienen en bewaken, of bewerken en bewaren – kies maar hoe je het vertaalt.

De grond bewerken en de aarde bewaren – dat kan toch zo moeilijk niet zijn... En toch. Beseffen wij dat het ongerepte is verdwenen, toen de mens begon met planten en zaaien? Er staat eigenlijk "dienen", de bodem, de tuin "dienen", in plaats van bewerken. De mens begon te zaaien en te planten en eenzijdig te eten, datgene wat makkelijk groeide. De mens begon teelten te veredelen, de grond te verarmen...

Niet voor niets spreekt Genesis over het eten van de bomen. Het eten van de vruchten van de bomen, is iets waardoor je niet ingrijpt in de natuur.

Niet dat ik ga pleiten voor terug naar af, een nomadische levensstijl, een leven van dag tot dag met wat je vindt. Maar het is goed om de oorspronkelijke bedoeling die de bijbel aangeeft te bestuderen en te kijken wat we daarmee aankunnen voor onze levensstijl vandaag.

Ook belangrijk is dat er beperkingen worden gesteld aan het menselijk consumeren. Je mag van de bomen eten, maar niet van alle bomen! Als je toch maar alles eet wat je wil, zonder met de beperking rekening te houden, dan draai je de levenskraan dicht.

Het Lucasevangelie gaat helemaal mee in het thema van een goede wereld. Er is een groot feest, dat wil zeggen dat er overvloed is. En overvloed wordt uitgedeeld. Sommigen houden die overvloed voor hun eigen kringetje. Jezus wijst erop dat er ook nog andere mensen zijn, die vaak niet worden uitgenodigd, omdat ze niets terug kunnen geven, geen geld, geen connecties, geen kennis, geen sympathie, ...

Het lijkt erop dat het verhaal van het bewerken van de aarde, het dienen van de aarde, het feest van de overvloed, zo'n verhaal is geworden, waarbij de rijksten alles in hun schoot geworpen krijgen, precies zoals zij het willen, terwijl de armsten het harde en onmogelijke werk verrichten, hun kinderen te weinig eten kunnen geven, te weinig heel gewone voedingsstoffen tot zich kunnen nemen. Sommigen nemen erg veel ruimte in in ons ecosysteem, ruimte, lucht, water, grondstoffen, ... terwijl anderen niet eens aan de basisbehoeften toekomen. De mens kan niet meer vrij van boom naar boom. Alles is wel van iemand eigendom.

Als we dan een groen feest willen op deze aarde, een feest van overvloed delen, waarbij we rekening houden met wat de aarde kan dragen, dan is het erg belangrijk om ook verder te kijken, dat de groene maatregelen niet de kloof tussen arm en rijk nog groter maken. Ecologie moet integraal en inclusief zijn, de tuin van Eden open voor ieder mens die God met heel veel liefde de levensadem ingeblazen heeft. Als je zo kijkt naar je medemens, dan gaat het ineens veel beter om te delen.

Op vandaag zien we heel duidelijk dat het niet alleen een morele kwestie is om je naaste lief te hebben, maar dat alles samenhangt. We oogsten wat we zaaien. Als we het Amazonewoud en de volkeren die daarin wonen laten stikken, dan stikken we straks allemaal door teveel vervuilde lucht en door de warmte.

Straks vieren wij samen avondmaal. Iedereen is uitgenodigd. Samen maken we daarbij een kring, we geven elkaar een hand, wanneer we samen bidden, we wensen elkaar de vrede. Dat avondmaal is meer dan even vriendelijk zijn voor je vrienden en symbolisch een stukje brood en wijn tot je nemen om te

gedenken wat Jezus voor ons heeft gedaan. Het begint al met het lijden en de dood en de opstanding: dat heeft Jezus echt voor iedereen gedaan, nog meest van al voor diegenen die niemand zijn, omdat ze zich door zonde in de ellende hebben gewerkt. Wij vinden onszelf meestal heel wat, maar niemand van ons kan Jezus iets teruggeven van waarde, toch zijn we allen van harte welkom aan zijn tafel.

Het avondmaal is daarmee ook een teken van Gods feest, Gods koninkrijk, dat zich over de wereld mag verspreiden: Het is een delen van spiritualiteit, delen van de gedachte dat elke mens van waarde is, met liefde geboetseerd door goddelijke handen. Het is ook teken van het delen in het algemeen, we zijn gelijk, de één neemt niet meer dan de ander, niet meer ruimte, niet meer lucht, niet meer brood, niet meer wijn.

Het avondmaal is ook een teken dat verder kijkt dan hier en nu. Het gaat ook over daar en straks, een dimensie waar we als gelovige minstens rekening mee houden. Als Jezus het heeft over zijn feestmaal, heeft hij het niet alleen over het uitnodigen van de armen. Hij heeft het ook over niet beloond worden. De armen zijn een uitdaging om ze uit te nodigen, de mensen die je niets kunnen bieden, omdat je er zelf armer van wordt, maar precies dat compenseert Jezus in het daar en straks. Je wordt er duidelijk een rijker mens van, maar hier en nu kun je dat niet zien.

Jezus spreekt over toekomst, zonder te verdienen, zonder erbij te krijgen, zonder materiële voordelen, of voordelen waarmee je je hogerop werkt.

Is dat ook niet de toekomst voor onze geliefde planeet? Dat we allemaal een beetje consuminderen en delen met zij die al generaties lang niet beter weten of het enige wat is, is overleven.

Jezus spreekt over handelen in het nu, dat gevolgen heeft voor de toekomst. Zijn lijden, dood en opstanding zijn daarbij de eerste en de grootste daden. Maar wij kunnen volgen. Hij leert het ons.

Hij leert ons leven in de gedachte van “genoeg”. Er mag dan wel een daling van de biodiversiteit zijn; de mogelijkheden tot consumptie zijn in alle dimensies buitensporig toegenomen. Jezus leert ons ook de overvloed van leven te vieren op een ecologisch en een sociaal verantwoorde manier.

Jezus is hét leven voor iedereen. En wij – ook dat komt tot uiting bij het avondmaal – vormen Zijn lichaam. Wij mogen zijn Leven delen en uitdelen.

Jezus leert ons niet bang te zijn; we weten dat het gigantisch aantal brandhaarden in de Amazone een grote catastrofe is, omdat het woud steeds droger wordt, steeds makkelijker brandt of brandhaarden verspreidt. Het is steeds minder beheersbaar. Mensen kunnen branden aansteken, maar niet meer stoppen. In dat alles heeft ook de kerk haar rol, haar woordje te plaatsen. Organisaties als oikocredit, en ecokerk, die doen dat ook. De wereldkerk doet mee. Zij zal haar stem laten horen, wanneer de mislukte top van Polen binnenkort zal worden overgedaan.

We kunnen ons laten dienen door deze representanten van de kerk. Maar wijzelf worden ook opgeroepen om in onze omgeving en tot waar onze lange arm zich uitstrekt, hetzelfde te doen. In plaats van angst voor erger, biedt het evangelie weerbaarheid. Wij kunnen dit: wij hebben de mondigheid en het vermogen, ook vaak het financiële vermogen om daadwerkelijk iets te doen, het verschil te maken en dat in onze omgeving uit te dragen.

Het is niet gemakkelijk aan te nemen, dat wij met zijn allen schuldig zijn, door eenvoudig de dagdagelijkse handelingen uit te voeren, omdat het nu eenmaal “hoort” in ons systeem. We gaan winkelen waar we de beste prijs krijgen voor goede kwaliteit. Dat krijgen we ook constant op onze schermpjes te zien. Dat wordt ook groot uitgemeten aangegeven in de winkels. Dat wordt als normaal beschouwd.

Je zou je ook een zorgzame samenleving kunnen voorstellen. Je stapt een winkel binnen, waar je eerst de producten van eigen bodem tegenkomt, niet veredeld. Peren met lobben en wortels met veel baard. En dan de producten die weliswaar van elders komen, maar waarbij de boer die ze aanleverde voldoende wordt betaald en ondersteund wordt om zo ecologisch mogelijk te werk te gaan. Dat allemaal met grote reclameborden aangegeven. De prijs moet je gaan zoeken, maar die is niet hoog, want gesubsidieerd door de overheid. Producten die mens of natuur geweld aan doen – onze dagdagelijkse mooiste bananen, chocolade, glimmende perfecte appels uit Australië – die staan ergens onderaan; je moet je ervoor bukken. Bovendien zijn ze aan een belasting onderworpen. Voor deze aankoop word je als consument gestraft.

Het is een klein voorbeeld dat echt niet zo moeilijk realiseerbaar is. Zo zijn er wellicht honderden mogelijkheden, die mensen niet in de kou zetten.

Als we zelf blijven signalen geven naar onze omgeving, dan gebeurt er wel wat. Eén van mijn kinderen was behoorlijk ontgoocheld, omdat hij bij het uitje naar

de zoo geen ijsbeer te zien kreeg. Het is heel spijtig voor hem, maar gelukkig voor de ijsbeer, dat hij hier geen hittegolven en warmtereconds moet trachten te doorstaan.

Het verhaal van het verleden kan zo weer tot leven komen, niet meer als iets symbolisch dat iets in zich draagt, maar als visioen waaraan wij kunnen werken. Een werken waarin wij tot onze bestemming komen, als aardse mens en als hemelse, alle dimensies worden aangesproken.

Laten we bij dit avondmaal in het bijzonder bedenken hoe alles was bedoeld. Ook wijzelf, ook ons handelen.